

Сергій Любиченко
студент 3 курсу історичного факультету
Житомирського державного
університету імені Івана Франка
Науковий керівник: к.і.н., ст. викладач Маркевич О.В.

«Один в полі воїн» або коротке есе про життя і творчість Марина Дринова

Одна із найбільш «магнетичних» постатей в історії болгарської освіти, науки і культури в другій пол. XIX ст. – постать Марина Дринова, який не лише був першим президентом Болгарського літературного товариства, яке згодом трансформувалося в академію наук, але й першим міністром освіти у звільненій Болгарії та поклав багато зусиль для підвищення рівня освіти народу і створив значні навчальні, наукові та культурні традиції в країні. Для нас, українців, ця видатна особистість теж не є чужою, адже він довгий час пропрацював у Харківському університеті та став одним із засновників, а згодом і головою історико – філологічного товариства.

Це була людина із непростю долею, яка змогла не лише встояти, а й повести за собою інших. Саме тому, на нашу думку, варто про нього згадувати, наслідувати, а також досліджувати.

Народився Марин Дринов у місті Панагюріште в 1838 році. Але у 20-річному віці він змушений був залишити рідну Болгарію та переїхати до Російської імперії, а саме у м. Київ. Саме тут він вступив до духовної семінарії, а вже у 1861-1865 рр. навчався на історико-філологічному факультеті Московського університету.

Влаштувавшись на роботу домашнім вчителем, М. Дринов подорожував Європою, що дало йому змогу отримати доступ до бібліотек та архівів Відня, Праги, Женеви, Рима і Неаполя, де він вивчав матеріали з історії південних слов'ян.

Вже у 1866 р. з'являється перша наукова робота «Страшни ли СА за народността ни фанариотите и иезуитите» (болгарською), надрукована в константинопольському журналі «Время» у 12 і 14 номерах під псевдонімом М.Бошков.

У травні 1873 р. захистив у Московському університеті магістерську дисертацію «Заселение Балканского полуострова славянами», а у 1876 році - докторську дисертацію «Южные славяне и Византия у X в.», після чого отримав ступінь доктора слов'янської словесності та став спочатку екстраординарним, а згодом і ординарним професором Харківського університету.

Марин Дринов викладав різні курси: загальний курс слов'янознавства, історію слов'янських літератур, історію слов'ян. Вже в силу специфіки зазначених предметів харківський вчений постійно звертався до історії слов'яно-візантійських відносин і до візантійського наративу як джерела для середньовічної історії слов'ян. Хоча антивізантійські висловлювання

М. Дринова, характерні для всієї його творчості, постійно зустрічалися в його лекційному курсі з історії слов'ян, було б невірним приписувати вченому бажання виставити Візантію абсолютно ворожою силою. М. Дринов визнавав, що візантійсько-болгарські війни згодом змінювалися «дружніми відносинами, впливали на духовне життя болгар». Ключові положення його концепції про вплив Візантії на сусідні слов'янські держави були в найбільш розгорнутому і аргументованому вигляді викладені в докторській дисертації «Південні слов'яни і Візантія в X ст.» [2, с.215].

У творчості професора найбільш важливою була проблема ідентичності болгарського народу з усіма необхідними складовими: історією, філологією, міфологією і лінгвістикою болгарського етносу [1, с.7].

Незважаючи на те що головним предметом досліджень М. Дринова була історія середньовічних болгар, проте в своїх роботах він розглядав взаємини Візантії з іншими південнослов'янськими народами, особливо хорватами та сербами.

Варто відмітити діяльність М. Дринова на посаді голови Харківського історико – філологічного товариства, яке він очолював у 1890 році. Заслуги М. Дринова для Товариства за час його шестилітнього головування були високо оцінені: «Протягом шести років товариство працювало під Вашим головуванням. Діяльність його значно розвинулася, кількість членів збільшилася... численні наукові установи – російські, західно- й південно-слов'янські увійшли в Товариство. Завдяки Вашій доброзичливій прихильності й допомозі виник Педагогічний відділ, зібрані кошти на премію ім. О.О. Потебні, організовані наукові читання для жінок, влаштовано публічне вшанування пам'яті Г. С. Сковороди, зібрані й видані твори й реставровано пам'ятник на його могилі» [3, с.223].

Свою професорську діяльність в Харкові М. Дринов перервав 1877 р. для державної роботи в Болгарії. В 1877-1878 рр. він входив до складу тимчасового російського управління Болгарським князівством, де займав посаду міністра народної освіти й духовних справ. В Болгарії М. Дринов проявив себе як організатор системи освіти. Це він, всупереч старанням австрійської дипломатії, наполіг на тому, щоб столицею Болгарського царства стала Софія (а не Тирново – центр Болгарського князівства і місце коронування болгарських царів). В політичному відношенні вибір невеликої тоді Софії визнано досить вигідним для Болгарії. Заслуги М. Дринова оцінили дуже високо. Зокрема, болгарський міністр освіти І.Шишманов, назвав М. Дринова «першим представником рідної науки, засновником болгарського книжного дружества, першим болгарським міністром народної освіти, який зробив Софію столицею й культурним осередком вільної Болгарії». Болгарські вчені назвали М. Дринова «ліпшим болгарським філологом та історіографом, автором першої поважної праці по історії болгарської церкви». Його діяльність ще за життя була високо оцінена. Коли М. Дринов приїздив до Болгарії, його зустрічали там надзвичайно урочисто, давали міністерський вагон, софійський митрополит вітав його з хлібом-сіллю на головній площі в Софії. Ім'я М. Дринова носить одна з вулиць в

Софії, його портрети поширені в шкільних підручниках. І все ж, коли в 1881 р. він був викликаний до Болгарії на посаду голови Державної Ради, він не поїхав з Харкова, а лишився – як висловився потім М. Сумцов – «в своїй маленькій хатині на Холодній Горі» [3, 224-225].

Важливим джерелом дослідження періоду його життя в Харкові є листування із відомим болгарським істориком, якого М. Дринов вважав своїм духовним наступником, В. Златарським. Саме тут ми зустрічаємо згадки про хворобу професора (туберкульоз) та те, як він намагався з нею боротися. Багато місць у листуванні займає обговорення наукових проблем, переважно тих, над якими на той момент працював В. Златарський. 17 квітня 1899 р. М. Дринов поділився думками з приводу опублікованого звіту про реферат В. Златарського та висловив бажання ознайомитися як із рефератом В. Златарського, так і з самим текстом історії монаха Спиридона. У наступному листі від 6 червня 1899 р. М. Дринов дав пораду опублікувати історію Спиридона разом із передмовою В. Златарського щодо життя Св. Теодосія і сподівався, що для цієї важливої справи Болгарське літературне товариство знайде необхідні кошти. Деякі листи містять обговорення болгаро-сербських наукових суперечок [4, с.363-364].

Помер М. Дринов у лютому 1906 року у Харкові, а через три роки його тіло було перепоховано у Болгарії.

Марин Дринов – це людина, яка завдяки великій праці у справі Відродження Болгарії, змогла стати символом своєї епохи. Абсолютно невірним було б говорити про нього лише як про історика, адже його громадська діяльність не меншою мірою заслуговує на увагу та повагу. Один із засновників болгарської історіографії, творець болгарського алфавіту (ним користувалися до 1945 року), засновник літературного товариства, яке згодом стало академією наук, автор ґрунтовних праць з історії Болгарії та болгарської церкви, член усіх слов'янських академій наук – ось неповний перелік досягнень цієї дивовижної людини.

Список використаної літератури:

1. Горина Л. Профессор Марин Дринов о болгарской народности в Османской империи / Л. Горина // Дриновський збірник. – Т.4. – 2011. – С. 7-17.
2. Лиман С. Пращур строки в ромейский полдень: Византия эпохи Македонской династии в оценках историков Харьковского университета / С. Лиман // Нартекс Byzantina Ukrainensis. – Т.2. – Харків: «Майдан», 2013. – С.206-226.
3. Наріжний С. Харківське історично-філологічне товариство / С. Наріжний // Збірник Харківського історико-філологічного товариства: Нова серія. – 2005. – Том 11. – С.220-236.
4. Пачев С. Листи родини Дринових до В.Н. Златарського як джерело вивчення історії болгаристики/ С. Пачев //Дриновський збірник. – 2013. – Т.6. – С. 362-278.